

LES NOCES D'OR DE LA GERMANDAT DE JESÚS NATZARÈ

L'any passat vaig escriure sobre alguns aspectes de les celebracions que es dugueren a terme l'any 1928 per commemorar les noccs de plata de la Germandat. Enguany, tal com s'indica en el títol, ho faré sobre els diferents actes que s'organitzaren l'any 1953 per celebrar el seu 50è aniversari.

La informació l'he obtinguda a través de la documentació existent a l'arxiu de la Germandat, dels seus llibres d'actes i programes, i a través del "Diario Español" de l'època (a partir d'ara Diari). A part de les dades que poden tenir un cert valor històric, m'ha semblat bé reproduir alguns textos que per al lector poden ser curiosos o xocants, per tot plegat, fer una lectura més amena d'aquest article.

Abans d'entrar a parlar de la celebració i per situar-nos una mica en l'època, voldria donar algunes dades introductòries sobre la Germandat. Durant la celebració, l'Entitat era presidida pel Sr. Lluís Roca Garcia (1952-1954). Al juny del 1953, la massa social estava constituïda per 533 persones -70 aspirants i 463 germans-, dels quals 369 també eren membres de la secció de socors mutus. Als aspirants se'ls cobrava per la quota i la cera 15 ptes. anuals. Els germans pagaven 10 ptes. de quota i a part se'ls en cobraven unes altres 30 en concepte de cera. Els germans de la secció de socors pagaven, a més a més, 5 ptes. al mes.

L'abanderat de la Germandat i el de la Secció d'Aspirants d'aquell any lliuraren a la Germandat sengles donatius de 5.000 i 1.500 ptes.

El fons econòmic de la Germandat estava constituït a l'inici de l'exercici per 5.397'27 ptes. Els ingressos totals en metàl·lic en l'exercici 1952-1953, es xifraren en 36.959,10 ptes. mentre que en efectiu es feren pagaments per un import de 41.593,48 ptes., d'aquestes, gairebé un 12,50% serviren per pagar la contractació de les dues bandes de música que acompanyaren els nostres passos el Divendres Sant.

Dit això passo seguidament a parlar de la celebració de les noccs d'or de la Germandat.

Preparatiu

La celebració de les noccs d'or és un esdeveniment important per a la Germandat i d'aquest fet en són conscients els directius de l'època. Una mostra d'això la tenim a l'acta del 7 de juny de 1951, en les paraules de benvinguda que el President de l'Entitat, Sr. Lluís Pagés Cardellà, dóna als membres que s'incorporen a la Junta:

... no duda hallar en los mismos la colaboración e interés necesarios para llevar siempre adelante la Hermandad y más si cabe, debido a que nos hallamos en vísperas de la celebración de las Bodas de Oro que, para celebrarlas como se merecen, requerirán iniciativas, celos y actividades múltiples de toda la junta.

La primera actuació de la Directiva cara a la celebració, la trobem el mes d'octubre de l'any 1952, moment en que s'adreçà una carta circular als socis en la qual se'ls demanava, apel·lant la seva obligació moral, que assistissin a l'Assemblea General que havia de tenir lloc el dia 19 a la sala de "Cristo Rey" del "Consejo Diocesano de Mujeres de Acción Católica" (Metropol). A l'esmentada circular se'ls esperonava dient-los:

Todo buen nazareno no puede este año dejar de aportar su grano de arena; nuestros hijos y sucesores dirán mañana que no amábamos nuestra Hermandad si no supimos, cuando menos en sus Bodas de Oro, dar a éstas la solemnidad y brillantez que tal efemérides merece, y para ello debemos todos, absolutamente todos, empezar a colaborar con nuestra asistencia a la junta General anunciada.

A la memòria d'activitats corresponent a l'exercici de 1951-1952, que fou llegida a l'esmentada Assemblea, el Secretari feia esment de l'efemèride que s'acostava, exhortant els assistents a

participar amb l'entusiasme que la Germandat es mereixia. Seguint amb l'ordre del dia de l'Assemblea, el Sr. President preguntà als assistents si s'havia de celebrar l'esdeveniment. La resposta fou unànime i afirmativa.

De ben segur que la consulta tenia a veure amb la qüestió econòmica, fet sobre el qual el Sr. Gaspar Ras Alegret s'havia manifestat abans que l'Assemblea acordés la celebració de l'aniversari, tema que després també abordà el Secretari de la Germandat. De les dues possibles fórmules plantejades per obtenir recursos de tipus extraordinari, establir una quota obligatòria o bé obrir una subscripció voluntària, l'Assemblea es decantà per la segona, ja que els presents opinaven que la primera podia suposar baixes i que, a més, alguns germans tan sols aportarien la quantitat demanada, tot limitant així l'aportació que realment podien fer cas que aquesta fos lliure. Així doncs, es va aprovar l'obertura d'una subscripció voluntària. El Consiliari de la Germandat, Dr. Adolf Pascual Arrufat, manifestà que ell volia obrir-la amb la seva aportació personal de 100 ptes.

L'acord es materialitzà el mateix mes d'octubre, en un escrit adreçat als associats en el qual se'ls comunicava la celebració de les noces d'or de la Germandat i l'obertura d'una subscripció, tot demanant-los la seva aportació econòmica.

A l'acta de la Junta Directiva del dia 14 de desembre, el nou President de l'Entitat, Sr. Roca, comentà que els actes que ja podien donar-se per segurs eren la celebració d'una missa de difunts, la publicació d'un opuscle amb la història de la Germandat i la potenciació dels actes del dimarts Sant. Posteriorment, aquests foren sotmesos a l'acceptació del Consiliari de la Germandat, Dr. Pascual, el qual donà la seva aprovació en el decurs de la Junta del 15 de febrer.

El 19 de març de 1953, el Diari publicà a les seves pàgines el programa dels actes del cinquantenari tal com segueix:

**BODAS DE ORO DE LA REAL HERMANDAD DE JESÚS NAZARENO
SE PREPARAN DIVERSOS ACTOS PARA
CONMEMORAR LA EFÉMERIDES**

La Real Hermandad de Jesús Nazareno se propone conmemorar dignamente y con la solemnidad debida sus Bodas de Oro fundacionales. A tal efecto la junta Directiva ha llevado a cabo diversas gestiones para el mayor éxito de los actos a celebrar con motivo de tal efemérides, habiéndose fijado un programa que se desarrollará durante la Semana Santa. Así el Lunes Santo, tendrá efecto el concierto de Música Sacra, actuando la Orquesta del Conservatorio del Liceo. El tradicional y solemne Vía Crucis del Martes Santo, se verá, este año, realzado con la presencia de improperios y penitentes, tras haber recabado de nuestro Prelado el correspondiente permiso Será el citado Vía Crucis, un prelude de la procesión del

Santo Entierro, dada la solemnidad y empaque que los hermanos nazarenos desean imprimir al acto. El domingo, día 12 de abril, se celebrará una solemne misa en acción de gracias por la celebración de la Bodas de Oro y el lunes, día 13, una misa de difuntos en sufragio de los hermanos fallecidos.

Asimismo la Hermandad está reformando la hornacina donde se venera el Santo Cristo, en la Parroquia de San Francisco.

El programa de la Germandat

Un primer obstacle que va haver de salvar la Germandat per a l'edició del seu Programa, fou l'acord de l'Agrupació d'Associacions, en el sentit que només s'havia de publicar un únic programa, acord que, sortosament, mai no va arribar a acatar-se. Al respecte, en el Diari del 26 de març, "Petrófilo", parlava dels opuscles tal com segueix:

FOLLETOS DE SEMANA SANTA

En las jornadas precursoras de nuestros Días Santos, indefectiblemente aparecen en nuestra ciudad los consabidos folletos. De unos años a esta parte, la tendencia es unificar tanta energía como anda dispersa y a fe que vamos superando este

aspecto. En esta Semana Santa, salen el folleto editado por el Ayuntamiento en colaboración con el Sindicato de Iniciativa y la Agrupación de Asociaciones; el de la Real Hermandad de Jesús Nazareno, en atención de que la entidad celebra sus Bodas de Oro fundacionales, y el de la Ilustre Cofradía de San Magín Mártir.

Finalmente los Nazarenos también han confeccionado su opúsculo. Excepcionalmente por cuanto existe el acuerdo de la Agrupación de editar un solo folleto, éste año han acometido esta labor que debemos agradecer por su aportación a la historia de la Semana Santa de Tarragona.

- La coberta

Per a la confecció de la coberta es confià el treball al natzarè Sr. Cosme López Vens, germà del Sotsecretari de la Junta.

A la reunió del 13 de febrer el Sr. Roca mostrava als assistents el dibuix que havia de constituir la portada pel Programa el qual mereix *“unánimes y merecidos elogios”* fent-se constar a l'acta l'agraïment per l'aportació desinteressada de l'autor. Dies després, el 20, ja es posseïa el pressupost per a la confecció del clixé que ascendia a 850 ptes.

La portada, embolcallada amb paper de ceba, reproduïx en groc, blanc i vermell sobre un fons morat fosc, l'escut de la Germandat el qual es troba al damunt de la xifra 1903, l'ombra de la qual s'esdevé en 1953.

A la part superior dreta pot llegir-se sobre una branca de lloret: *“Bodas de Oro”*. A l'angle oposat, amb les inicials en vermell i la resta en groc, hi ha el nom de la Germandat, a sota, *“Semana Santa” “Tarragona”*. La composició la completa un natzarè amb vesta completa, medalla i brandó a la mà dreta, situat a l'angle inferior dret de la portada.

El 26 de març, la Germandat lliurà al seu autor un conjunt de programes. En la carta d'acompanyament li deien en relació al programa: *“... el que Vd. ha colaborado con la desinteresada aportación de su inspirada y feliz portada magníficamente lograda en idea y colorido y así manifestado por la junta en pleno testimoniándole por ello el unánime agradecimiento y felicitación.”*

Curiosament, un d'aquells exemplars, gairebé 50 anys després, ha tornat a la Germandat ja que el Sr. López Vens, en saber que l'Entitat no en posseïa cap, gustosament, en féu lliurament de l'únic que tenia.

Actualment, l'esmentat senyor, a qui he tingut el gust de conèixer, té 80 anys. Durant el seus anys d'estudiant, feia dibuixos publicitaris i participava en concursos de cartells, alguns dels quals guanyà, tot plegat per col·laborar en el pagament de la seva carrera. Un cop acabada aquesta deixà el món del dibuix publicitari per dedicar-se a ella. Anys després d'això, fou quan per encàrrec del seu germà, confeccionà la coberta del programa del 1953.

- El contingut

Per sol·licitar la salutació del Cardenal de Arriba y Castro, es designà el Consiliari, al qual acompanyaren els Srs. Roca i Pagés. Amb el títol: *“A la Real Hermandad de Jesús Nazareno en su cincuentenario”*, l'arquebisbe de Tarragona envià una benedicció als membres de la Germandat en tan assenyalades dates.

Sota d'aquesta salutació, hi ha un breu text de la Junta Directiva oferint el programa als natzarens i a la resta d'entitats de Setmana Santa de la ciutat. En relació a la confecció de la història de la Germandat es confiava poder comptar amb la col·laboració del Sr. Juan Salvat Bové, Cronista Oficial de la Ciutat i fill del Germà Major de l'Entitat, Francisco Salvat Roig.

A l'arxiu hi ha un conjunt de cartes del Sr. Salvat i de la Germandat. Una d'elles és la que el Sr. Salvat Bové adreça al seu pare el 26 de desembre de 1952, des de Calataiud, on exercia com a Tinent Coronel-Director del laboratori de farmàcia militar. En ella li diu:

... en lo referente a lo que me dice de la Hermandad de Jesús Nazareno, se trata de un asunto de mucha envergadura y de mucho trabajo, pero dada la condición de Vd. de Hermano Mayor y sólo con el objeto de hacerlo quedar bien a Vd., intentaré hacer este trabajo, pues parece ser que no se trata de una cosa ligera a manera de

artículo de periódico, sino del historial completo de la Hermandad, y para eso tienen que enviarme todos los datos que posean ya que yo no tengo ninguno, dando detalles del año de fundación, vicisitudes, nombres de los artistas y construcción de los pasos, etc. etc.

Eso tiene que hacerse rápidamente porque no hay tiempo que perder.

Com a contestació a aquella, la Germandat, el 3 de gener li lliurà una altra en la qual, després d'una introducció, li expressa el seu agraïment tot manifestant-li:

... permítanos asimismo, con toda sinceridad, indicarle que esta junta había, ya antes de solicitar su colaboración, entendido que el trabajo a realizar en la confección del referido Historial tenía un valor material, valor que no dudamos nos manifestará con toda libertad.

Tot seguit passen a explicar-li les característiques de la publicació:

... Creíamos conveniente con motivo de las Bodas de Oro confeccionar un folleto-programa pero que en vez de contener diversos artículos como años anteriores contuviera únicamente una síntesis de la vida de la Hermandad durante los 50 años que lleva de existencia, suprimiendo incluso el carácter comercial que le daban los anuncios insertados que costean su importe Constará por tanto el proyecto del repetido historial, el programa de actos a celebrar y una portada que esperamos redacte nuestro Prelado Dr. B. de Arriba y Castro, y luego una serie de fotografías y clichés todos referidos a la Hermandad. Las tapas serán de cartulina y las páginas en número de 16 en papel cuxé tamaño cuartilla. De las 16 páginas se reservan 2 para el programa, una para la portada y otra para relacionar los Nazarenos componentes de la primera junta Directiva o Fundadores, relación de Presidentes que ha tenido la Hermandad y una estadística de socios; en resumen quedan disponibles DOCE páginas teniendo en cuenta van insertadas las fotografías y grabados algunas de las cuales ocuparán media página, de todas maneras a la vista del original que Vd. nos remita podemos en último término aumentar el nº de páginas.

En aquesta carta, tot manifestant-li que l'arxiu de la Germandat era incomplet, li adjunten un seguit de dades i altres documents com són els reglaments de la Germandat i de la Secció de Portants del Sant Crist, el reportatge aparegut a la premsa amb motiu de la inauguració del pas "el Cirineu" i un fulletó de l'Agrupació sobre el qual fan esment de l'existència d'alguna errada. Amb tot això li diuen que:

... no dudamos Vd. dará, con su magistral pluma, forma y vida, además que sus vastos conocimientos de las «cosas de Tarragona» aumentarán lo remitido con otros inéditos y que nosotros seguramente desconocemos.

El 17 de gener, el Sr. Salvat fa arribar una nova carta al seu pare en què li formula un seguit de preguntes per completar el seu treball i li diu:

... También puede participares que no he pensado cobrar nada por este trabajo, pues tratándose de la Real Hermandad, no ha que decir que lo hago con gusto y sin pensar por un momento en beneficios de ninguna clase.

El 24 de gener el President, Sr. Roca, s'adreça al Sr. Salvat per manifestar-li el testimoniatge d'agraïment de la Directiva. Sobre aquest particular, el Sr. Ras era del parer, com recull l'acta de la Junta Directiva del 30 de gener, que:

... a más del agradecimiento que oficialmente se ha hecho constar al Sr. Salvat por su redacción del Historial de la Hermandad, sería conveniente hacer a dicho Sr. un obsequio propio de la labor realizada y de los Nazarenos.

Sobre el treball, el Sr. Salvat, li diu al Sr. Roca el 27 de gener que:

... Los datos facilitados no es que sean pocos sino que el tema como han de comprender no da materia para más. Así y todo he procurado hacer una cosa sobria y elegante que no canse su lectura y que al contrario ésta se haga amena y agradable. Como sólo se dispone de doce páginas y además tienen que intercalarse grabados y dibujos que ya se comerán puede que las tres páginas, creo que no

interesa dar más extensión al escrito.

No se olviden de publicar la lista de las personalidades que han sido Pendenistas Principales de la Hermandad desde su fundación hasta la fecha. Entiendo que debe acompañarse la fotografía de la imagen del antiguo Nazareno y del actual Santo Cristo de San Francisco, un dibujo o grabado del Vía Crucis de la Ermita o fotografía del Vía Crucis actual, dibujo de los distintivos y hábitos de la Hermandad, el paso de Jesús Nazareno y el paso en colores del Cirineo tal como se publicó el año 1.951 en el mismo folleto del Nazareno.

Quatre dies després, el 31 de gener, hi ha una nova carta del President al Sr. Salvat en la qual expressa que:

El citado original pensamos darlo a leer a unos pocos Nazarenos que por su antigüedad en la Hermandad o por haber vivido más su desarrollo, vean si se ha alterado algún dato, ya que los que le proporcionamos fueron recogidos buenamente por el Secretario y dice lamentaría haber omitido o dar inexactamente alguno.

He tomado nota de sus indicaciones para que la comisión de propaganda las tenga en cuenta en el formato del folleto y al propio tiempo lamento notificarle que contrariamente al parecer de los que en un principio ideamos dicho folleto en el sentido de no poner anuncios, como le indicábamos en una de las nuestras, la mayoría de la Junta y Consultiva creyó no se obtendría la colaboración precisa y era forzoso, debido a las pocas disponibilidades efectivas de la Hermandad, poner anuncios en el mismo.

En el decurs de la Junta Directiva del 13 de febrer, es dóna lectura íntegra al treball realitzat pel Sr. Salvat. De la lectura del text es considera que:

... algunos hechos y datos deben ser rectificadas para mayor claridad y veracidad de la Historia de nuestra Hermandad.

motiu pel qual s'acordà passar l'escrit al Sr. Consiliari, expresidents i Germà Major per tal que se'l llegiren i fessin els comentaris que cregueren oportuns.

Poc més d'un mes després, el 26 de març, foren tramesos diversos programes al Sr. Salvat, amb la indicació que:

Observará en su trabajo impreso algunas variaciones con respecto al original, por lo que se refiere a datos, debido a las observaciones hechas por algunos de los Hermanos más antiguos o que conocen a fondo la vida de la Hermandad y a los que se dio a leer su original como le indicamos en una anterior nuestra.

- L'edició

Paral·lelament a les gestions amb el Sr. López Vens i el Sr. Salvat Bové, es treballava en l'edició del Programa. Així a la Junta del dia 19 de gener, s'informava als assistents del pressupost presentat per Suc. de Torres & Virgili (a partir d'ara *Torres-Virgili*) per a la confecció de 750 exemplars del programa de 16 pàgines en paper cuxé i 4 cartolines superior, interior a dues tintes, portada a 4 colors, el qual ascendia a 4.250 ptes. (900 de les quals ho eren per la confecció de clixés). Alguns dels presents eren del parer que, atès el caràcter extraordinari de la publicació, aquella hauria de fer-se sense incloure anuncis en el seu interior fent constar al final el nom de les col·laboracions rebudes. Altres, per contra, creien que no fóra possible tirar endavant la iniciativa si no es feia tal com s'havia fet fins aleshores, encomanant la gestió a un agent per tal que busqués la publicitat suficient a fi que la publicació del programa no representés cap despesa per a la Germandat. Finalment, després d'una votació, amb vots en contra, s'acordà encarregar la confecció a un publicista.

Així doncs, a finals del mes de gener es convocà al publicista Sr. Jiménez per fer-li l'encàrrec que, a canvi de la publicitat que pogués aconseguir, es comprometés a facilitar gratuïtament a l'Entitat un mínim de 700 exemplars. Pel que fa al tipus d'anuncis, hi ha certa preocupació per la seva naturalesa tal com pot entreveure's de la pregunta que formulà el Sr. Recasens sobre si calia controlar-los "*no sea que alguno no esté adecuado a un folleto de Semana Santa*".

Finalment, doncs, les bones intencions de fer un programa sense publicitat, quedaren en això,

en intencions. Al programa de 16x22 cm, de diferents mides, pàgina sencera, mitja pàgina o 4 anuncis per pàgina, podem comptabilitzar-ne fins a un total de 36 que ocupen, a part de les contraportades, 19 de les 36 pàgines. D'entre ells, el que a mi particularment m'ha fet més gràcia, és el que anuncia l'Hostal de Sant Magí de la Brufaganya. El reclam diu:

TEMPORADA: 1 Jul.- 30 Set. –Día de la Ascensión (Aplec) y fechas convenidas.

AHORA es la oportunidad para visitar cómodamente el Santuario de «San Magí Iluny», utilizando la nueva carretera, cuya rápida construcción por la Diputación Provincial de Tarragona quedará terminada (D.m.) dentro de pocas semanas.

Este HOSTAL atiende con esmero a los visitantes y excursionistas, y cuenta con habitaciones para los que deseen pasar unos días de descanso en lugar ideal para veraneo. Trato familiar i precios módicos.

Sobre el resultat final de la publicació, el Diari en la seva edició del 27 de març li fa la següent ressenya:

FOLLETO DE LOS NAZARENOS

La Real Hermandad de Jesús Nazareno, conmemorando sus Bodas de Oro, ha editado un folleto de Semana Santa. La portada, muy bien lograda por el dibujante tarraconense Cosme López Vens, reproduce las dos fechas 1903-1953, sobre el escudo de la Hermandad. En su interior se publica una salutación de Su Eminencia el señor Cardenal, como deferencia de nuestro Prelado hacia la entidad con motivo de la efemérides y un notable trabajo del cronista de la ciudad don Juan Salvat y Bové en el que hace completa historia de los Nazarenos desde su fundación hasta nuestro días como asimismo de aquellas Cofradías y Gremios que les precedieron en el acompañamiento del «misteri» en la procesión del Santo Entierro. Completan la interesante publicación excelentemente impresa en los Talleres de Torres y Virgili, la relación de los componentes de la junta Directiva fundadora, presidentes habidos, hermanos mayores y presidentes honorarios. Unas fotografías del señor Cardenal, del Arzobispo Tomas Costa y Fornaguera, que autorizó la fundación de la Hermandad y del fundador; el arquitecto provincial, don Ramón Salas Ricomá, completan el opúsculo que, a no dudarlo, será guardado con interés por los amantes de las tradiciones tarraconenses.

Concert sacre

El mes de gener del 1953, el Sr. Roca comentà a la Junta, l'oferiment del Liceu de Barcelona de fer un concert sacre. L'acceptació de tal oferiment quedà a l'aire a l'espera de conèixer el cost econòmic que això podia representar.

La contestació no es feu esperar i aquell mateix mes el Liceu indicava que el concert, amb una orquestra formada per 40 membres costaria 2.000 ptes. més les despeses del desplaçament.

Novament, la decisió es deixà per a més endavant ja que l'Associació d'Antics Alumnes de la Salle duia a terme gestions amb l'Orfeó Català, per tal que aquella coral fos la que realitzés el concert sacre que anualment organitzava. Hi havia una certa por sobre la incidència que aquell concert pogués tenir sobre el que la Germandat volia preparar. En un primer moment es parlà de canviar la data; també es parlà de la possibilitat d'organitzar conjuntament l'acte amb l'esmentada Associació. Finalment el Sr. Ras fou designat com a interlocutor per parlar amb el Dr. Claveres per veure la viabilitat d'una organització conjunta del concert. Finalment, l'al·ludida Associació va cedir l'organització del concert a la Germandat.

El 10 de març ja es comptava amb el cost aproximat del concert, calculat en unes 9.000 ptes. Sols faltava per concretar algun extrem com era el lloc on dur a sopar els components de l'orquestra. El 28 de març, vistos els pressupostos de diversos establiments, es decidí que el sopar es faria a l'Hotel París.

El Diari del dia 13 de març donava la notícia del concert.

**LA GRAN ORQUESTA DE CONSERVATORIO DEL LICEO EN NUESTRA CIUDAD
ACTUARÁ EN EL CONCIERTO DE MÚSICA SACRA, DEL LUNES SANTO,
ORGANIZADO POR LOS NAZARENOS**

Con motivo de celebrar este año sus Bodas de Oro) la Real Hermandad de Jesús Nazareno) recabó para sí el honor de organizar el concierto de Música Sacra que anualmente se celebra en nuestra ciudad, bajo el patrocinio de la Asociación de Antiguos Alumnos de los Hermanos de las Escuelas Cristianas. Después de varias gestiones celebradas en Barcelona se ha llegado a un acuerdo con la gran Orquesta del Conservatorio del Liceo, para la organización del concierto en nuestra ciudad, que tendrá lugar el Lunes Santo por la noche. El programa esta siendo confeccionado, esperándose para fecha próxima su ultimación y detalle.

D'acord amb una carta del Liceu del 20 de març, no fou fins aquella data quan es concretà el programa del concert previst per al dilluns Sant dia 30, a dos quarts d'onze, al Saló Modern de Tarragona. El Conservatori del Liceu l'adjuntava a la carta, demanant que el copiessin íntegrament. Al mateix temps es detallaven altres extrems com la contractació, per compte del Liceu i a càrrec de la Germandat, d'un autobús de 42 places al preu de 2.100 ptes. que sortiria de Barcelona el mateix dia 30 a dos quarts de set de la tarda.

Com a confirmació al que es deia en aquella carta, la Germandat n'adreçà una altra el dia 23 següent, tot concretant que es pagarien les 2.000 ptes. per a la contractació de l'orquestra, les 2.100 del desplaçament i les que resultessin del sopar de les 42 persones que vindrien. També se'ls notificà que els programes s'estaven confeccionant seguint les seves instruccions i que quedaven a l'espera de saber quantes cadires i faristols eren menesters.

Per al' ocasió, s'editaren uns cartells anunciadors de 30x44,5 cm, ricament ornamentats amb or i lletres a tres tintes, impresos als tallers de Suc. de R. Gabriel Gibert de Tarragona (a partir d'ara R. Gabriel). També es publicaren uns programes de mà a dues tintes, de 32x22 cm, plegats per la seva meitat, editats a la mateixa impremta.

La posada a la venda de les entrades, s'anuncià a la secció "gacetilla" del Diari dels dies 28 i 29 de març. La venda anticipada tingué lloc en el local social de la Germandat al carrer de Girona i, el dia del concert, les entrades es pogueren adquirir en el mateix "Salón Moderno". A més dels cartells anunciadors i de les notes esmentades, el dia 29, la Germandat publicava en el Diari un anunci a dues columnes sobre el concert. La campanya es completà amb Radio Tarragona a través de la qual, dels dies 22 al 30, es feren diferents falques publicitàries.

El dia següent al concert, el Diari publicava sobre l'audició de l'orquestra del Liceu la ressenya que seguidament podeu llegir:

**CONCIERTO DE MÚSICA SACRA ORGANIZADO
POR LA REAL HERMANDAD DE JESÚS NAZARENO ACTUÓ, CON GRAN ÉXITO,
LA ORQUESTA DE CÁMARA DEL CONSERVATORIO DEL LICEO**

Anoche, en el Salón Moderno y con asistencia de numeroso público, se celebró el tradicional concierto de Música Sacra, organizado por la Real Hermandad de Jesús Nazareno, con motivo de celebrarse sus Bodas de Oro fundacionales.

El concierto corrió a cargo de la Orquesta del Cámara del Conservatorio del Liceo integrado por cuarenta profesores, bajo la batuta del maestro Ricardo Valls, figurando en el escenario la bandera y el escudo de la Hermandad.

El éxito de la Orquesta citada fue muy lisonjero, demostrando a lo largo de su actuación, una depurada técnica que arrancó nutridos aplausos del selecto auditorio.

En la primera parte fue interpretado el «concierto grosso» de Corelli, actuando de solistas el violín Luis Sánchez y Luis Lanau, y violoncelo Joaquín Guérin, y después el «Concierto en 're' menor» para dos violines y orquesta de Juan Sebastián Bach. En esta composición actuaron de solistas Ernesto Gardenyes y Juan Sanabras, y al piano, Elsa Sanchís.

La segunda parte del Concierto estuvo íntegramente dedicada a Mozart, interpretándose el «Concierto en 're' mayor número 2» para flauta. Actuó de solista Salvador Gratacós.

En la tercera y última parte se interpretaron obras de Haendel, Bach, César Franck y

Glück, actuando la soprano Teresa Batlle.

El público asistente que, como decimos, rubricó con ovaciones la actuación de los concertistas, salió muy satisfecho de la velada de verdadera calidad artística y perfecta interpretación.

Malgrat tot l'esforç esmerçat i la participació haguda, el resultat econòmic no fou tan bo com s'esperava generant un dèficit. Amb la idea de reduir-lo en allò que fos possible, el dia 16 d'abril es va sol·licitar una subvenció a la Junta Provincial de Protecció de Menors del Ministeri de Justícia a Tarragona. La resposta d'aquell organisme no es feu esperar. El dia 21 següent deien:

... aún lamentándolo mucho, no es posible acceder a su petición, por no encajar lo que se solicita dentro de los fines que están asignado a este Organismo.

Per contra, e16 de juliol, l'oficina de Recaptació de l'impost sobre espectacles de l'esmentat Organisme, reclamava la quantitat de 243,43 ptes. com a impost sobre la recaptació del Concert Sacre.

El preu de les entrades anava de les 12 ptes. la butaca de platea a les 5 de les entrades generals; els socis gaudien de descompte en funció del tipus d'entrada: el 40% a les entrades de general; el 33,33% a les files davanteres del segon pis, a les entrades de platea i a les dels laterals i del 25% a les entrades de l'amfiteatre i laterals del primer pis. D'acord amb la liquidació del Saló Modern, de les 914 entrades posades a la venda, se'n vengueren 125 (13,67%). Apart d'aquestes, a l'arxiu de la Germandat hi ha una relació de resum en la qual hi figuren d'altres liquidacions per un import de 3.054 ptes. sense especificar-se el nombre total d'entrades a que equivalen, tan sols fa referència a 40 localitats Diputació (480 ptes.), 54 Govern Civil (648 ptes.) i 12 Obres del Port (120 ptes.) justificant les 1.806 ptes. restants amb dos assentaments per "*varias localidades*".

Actes religiosos

Com els altres anys, durant la Quaresma la Germandat dugué a terme els seus tradicionals rosaris i viacrucis a l'església de Sant Francesc, comptant amb la col·laboració de diferents oradors per realitzar-los com el Rector de l'esmentada església, Mossèn Claudio Roig; el Director del "*Convictorio Sacerdotal*" del Seminari Pontifici, Mossèn Faustino Arnal; el Pare Joaquim del Port de la Selva; el Superior del Seminari Pontifici, Mossèn Miguel Meler i el propi Consiliari de la Germandat, Dr. Pascual, tal com podem veure en el programa editat per la Germandat en el qual es detallen els dies, les hores i els predicadors. D'aquest programa, de 22,5x16,5 cm doblegat per la seva meitat, se'n feu un tiratge de 2.000 exemplars tal com s'indica a la factura de la impremta Torres- Virgili del 28 de febrer per un import de 185 ptes. La seva edició es venia fent des de feia anys, com es va seguir fent posteriorment, per tant no ha d'integrar-se dins de les activitats del cinquantenari.

La part musical, miserere cantat amb acompanyament d'harmònim, fou encomanada a la capella musical del mestre Luis Roig Vidal.

Altres actes considerats com a tradicionals que es dugueren a terme, foren l'Hora Santa i el torn de vetlla al Santíssim Sagrament, actes que encara avui tenen lloc el dijous Sant a la parròquia de la Germandat.

A part d'aquests i a proposta del Consiliari, s'organitzaren una missa solemne el diumenge "*Octava de Pascua*" i, el dilluns següent, uns funerals en sufragi dels germans traspassats des del 1903, sobre els quals el Diari de l'11 d'abril publicà el següent recordatori a la secció del "*carnet religioso*":

REAL HERMANDAD DE JESÚS NAZARENO

Se recuerda a los hermanos nazarenos que el próximo domingo día 12 de los corrientes tendrá lugar en la Parroquial iglesia de San Francisco, a las once horas, un solemne Oficio de acción de gracias, con motivo de la conmemoración de las Bodas de Oro.

Ruégase, por tanto, la asistencia con la medalla de la Hermandad.

- Dimarts Sant

En el decurs de la Junta Directiva del dia 19 de gener de 1953 s'encarregà al Sr. Ramón Olivé Alegret la gestió de contactar amb el Dr. Juan Ros Panés, Canonge Magistral de la Catedral de Tarragona, per que acceptés ser el predicador de la funció religiosa del dimarts Sant. Dies després, el 13 de febrer, s'informa a la Directiva, que el Dr. Ros s'havia compromès ocupar "la sagrada càtedra" a la funció del dimarts Sant.

La part musical, igual com la dels viacrucis de Quaresma, anà a càrrec de la capella musical del mestre Roig.

En el Programa de la Germandat, hi podem llegir:

Rosario i meditación sobre Jesús Nazareno, con la Cruz a cuestras, camino del Calvario, con intermedios por una nutrida orquesta a cargo del maestro D. Luis Roig, Sermón por el M. Iltre. Dr. D. Juan Ros Panés, Canónigo Magistral de la Santa Iglesia Catedral M. y P.

Per a l'ocasió, s'editaren 750 estampes com a record de les noccs que se celebraven. L'estampa presenta la cara i el tors del Crucificat. En el seu revers hi ha una inscripció al·legòrica a la celebració. Com ja és sabut, el dimarts Sant sempre ha tingut una significació especial per a la Germandat per ser la diada pròpia. Més si cap, en aquella ocasió pel caire especial de la data, la directiva es bolcà per donar als actes a realitzar el major esplendor possible. Així doncs, el 27 de febrer s'adreçà una instància al Cardenal de Tarragona en què, fent referència a la celebració de les noccs de plata de la Germandat, se li deia que:

... sería un deseo que me atrevo a elevar a V.E.R. el celebrar el Via-crucis del Martes Santo con la asistencia de penitentes en la forma que antaño se venía haciendo.

Aquest desig s'acomplí, ja que la concessió que calia, fou atorgada el 6 de març per tractar-se de les noccs d'or de l'Entitat. Amb tot, l'autorització especificava que:

... pueda verificarse este año únicamente, con asistencia de penitentes portadores de cruces.

Sobre l'organització i l'assistència a les cerimònies d'aquella jornada, podem llegir al Diari de 1'1 d'abril, el text següent:

SOLEMNE VÍA CRUCIS DE LA REAL HERMANDAD DE JESÚS NAZARENO

Recorrió las calles de la ciudad, presidiéndolo nuestras Primeras Autoridades. Ayer; Martes Santo, se celebró en nuestra Ciudad el tradicional y solemne Vía Crucis que todos los años organiza la Real Hermandad de Jesús Nazareno. En primer lugar; en la Parroquial Iglesia de San Francisco, sede de la Hermandad, se rezó el Santo Rosario y puntos de meditación, con acompañamiento de la Capilla del Maestro Roig. Ocupaban la presidencia del acto, el Excelentísimo señor Gobernador Civil, don José González-Samá; delegado de Hacienda, don Roberto pardo; delegado de Trabajo, don Julián Uría; alcalde de la ciudad, don Enrique Olivé; subjefe provincial del Movimiento, camarada julio Martínez Rocas; representaciones de nuestras autoridades militares, fuerzas armadas y de las distintas Cofradías y Hermandades de Semana Santa, así como también la junta directiva de la Hermandad. Ocupó la sagrada cátedra el muy ilustre señor doctor don Juan Ros, canónigo magistral de nuestra Catedral Primada, quién pronunció un magnifico sermón alusivo a la Pasión de Nuestro Señor Jesucristo.

Finalizada la función religiosa, se organizó el solemne Vía Crucis. Abría la marcha la cruz parroquial, seguida de gran cantidad de mujeres, hombres y demás fieles y devotos. Figuraban después los hermanos nazarenos tocados con vesta y a continuación la venerada imagen del Crucificado. Presidían el cortejo religioso, nuestras primeras autoridades cerrando la marcha un piquete de la Guardia Urbana. El Vía Crucis se dirigió hacia la calle del Conde de Rius, para desembocar luego a la Rambla y seguir después por las calles de San Agustín y Portalet hacia la del Cós del Bou, Bajada de la Pescadería, Santa Ana, Plaza del Fórum, Mercería, Calle Mayor; Bajada de Misericordia para retornar por la Plaza de José Antonio, hacia el templo parroquial.

Una vez el Santo Cristo en el templo, fue entonado el "Crec en un Déu» por el pueblo fiel, iniciándose después la adoración de la venerada imagen.

Por concesión especial de su Eminencia el señor Cardenal, éste año han salido de nuevo en el solemne Vía Crucis, hasta 26 penitentes que eran portadores de sendas cruces.

El recorregut, que l'any següent fou canviat, era molt semblant al que actualment s'està fent amb les variants de baixar pel carrer Comte de Rius, en comptes de fer-ho pel de Sant Francesc, i passar per la Rambla Nova, quan actualment es fa pel carrer de l'Emperador August. És de remarcar la nodrida participació d'autoritats civils i militars.

- Divendres Sant

L'abanderat principal de la Germandat en aquella notable ocasió fou el Sr. Antonio Iturmendi Bañales, ministre de Justícia i Exgovernador Civil de Tarragona. Lògicament la presència del ministre a Tarragona tingué un fort ressò. Al Diari del dia 29 de març podem llegir el següent:

*EL MINISTRO DE JUSTÍCIA ACEPA LA INVITACION DE LA REAL
HERMANDAD DE JESÚS NAZARENO
SERÁ PORTADOR DE LA BANDERA PRINCIPAL EN LA PROCESIÓN
DEL VIERNES SANTO*

El Excmo. Sr. D. Antonio Iturmendi Bañales,

Ministro de justicia, ha tenido la gentileza de aceptar la invitación cursada por la Real Hermandad, para ser portador de la Bandera Principal de la misma en la Procesión del Santo Entierro del Viernes Santo

La Real Hermandad de Jesús Nazareno al poder hacer pública la distinción de que ha sido objeto, y el realce que tan ilustre y querida personalidad da a la celebración de sus Bodas de Oro, se congratula asimismo que Tarragona pueda hospedar en estos Días Santos al que fue su Gobernador Civil y que tan buenos recuerdos dejó entre nosotros por su característica bondad y excelente trato.

L'interès dels mitjans de comunicació per la presència del ministre per les nostres contrades, dies després encara era patent. El dia 5 d'abril, el Diari publicava:

Favorable impresión del Ministro de justicia Estoy verdaderamente satisfecho de volver a esta hermosa ciudad.

Ante los micrófonos de Radio España de Barcelona, el excelentísimo señor ministro de justicia, don Antonio Iturmendi, ha sido interrogado por uno de los locutores acerca de sus impresiones de su estancia en Tarragona. Recuerdo también aquella fe vuestra en España, en sus destinos, en los principios del Movimiento, y todo ello hace que yo ahora venga contento y me considere dichoso de volver a esta ciudad, máxime a presidir vuestras procesiones, para lo que he sido honrado por la Cofradía de Nuestro Padre Jesús Nazareno con el título de presidente honorario. Ello mueve a gratitud hacia esta Cofradía y constituye un nuevo vínculo que me une a Tarragona, por si no fuesen bastantes los muy sinceros y afectivos con que entrañablemente me siento vinculado a vosotros. ...

En el seu moment, el 2 d'abril, la premsa també donà a conèixer el nom de l'abanderat i dels cordonistes de la Secció d'Aspirants:

ABANDERADOS DE LOS ASPIRANTES DE LOS NAZARENOS

Han sido designados para llevar la Bandera de los Aspirantes de los Nazarenos don Enrique Penalba y Sedó, a quién acompañaran, como cordonistas, Santiago Forés Vallvé y José Antonio Satué Sanz.

Pel que fa a desfilada processional, la premsa del dia 4 d'abril parlava d'ella:

*LA PROCESIÓN DEL SANTO ENTIERRO
DESFILÓ SOLEMNE POR LA CIUDAD*

El Obispo de Libau y autoridades tarraconenses presidieron el cortejo procesional que fue presenciado por una gran multitud. Fueron portaestandarte los Excmos. Sres. Ministro de justicia, Director General de Enseñanza Media y Gobernador de Asturias. A las siete y media, dio comienzo el tradicional desfile procesional del Santo Entierro. ...”

més enrera, referint-se a la nostra Entitat, deia:

Inmediatamente después seguía el misterio: «La Primera Caída de Jesús», de la Real Hermandad de Jesús Nazareno, con la Banda de cornetas y tambores de la Policía Armada de Barcelona y, a continuación, el paso del Nazareno. La bandera principal de la Hermandad era llevada por el excelentísimo señor ministro de justicia, don Antonio Iturmendi, quién había designado como cordonistas al teniente coronel don José María Sentís y el abogado tarraconense, don Antonio Prat Ferrando. La Banda de la Bonanova, acompañaba el misterio.

La nostra assistència a la processó fou de 220 persones, entre germans i aspirants, nombre que féu dir al Secretari de la Germandat a la memòria llegida el 7 de juny de 1953: “... contribuyendo a que fueran los Nazarenos quienes dieron a la Procesión de Semana Santa de Tarragona un esplendor y grandiosidad años ha no alcanzada.”

- Acompanyaments musicals

Les bandes que participaren el divendres Sant a la desfilada del Sant Enterrament foren la de Cornetes, timbals i gaites de la policia armada i de trànsit i la de la Bonanova, ambdues de Barcelona. La primera d'elles, pel desplaçament i actuació va percebre la quantitat de 1.500 ptes. La de la Bonanova, cobrà 3.681 ptes.

A l'escrit que la Germandat li lliurà a la darrera, en el qual s'acompanyava el “*Contrato de Trabajo (Orquestas, orquestinas, bandas y coblas). Fiestas Mayores i Bolos de Baile*”, se'ls feia un seguit d'indicacions.

Para desplazarse a ésta el citado día 3 deben coger el tren que llega aproximadamente a las 4 ó 4 ½ si bien casi todos los años hacen un tren especial que llega a la misma hora pero que al no parar en ninguna estación debe salir más tarde de ésta. Vd. ya se enterará más concretamente de estos detalles para obrar como crea más conveniente.

Finalment se'ls indicava on era el local de la Germandat i que, de tota manera, a l'estació els esperaria algun membre de la Directiva.

Ingressos / despeses

Com ja he esmentat, en l'organització dels actes per commemorar el cinquantenari, hi havia una certa preocupació per la qüestió econòmica. El Sr. Ras a l'Assemblea General del 19 d'octubre de 1952, havia manifestat que:

Tenemos la obligación moral de celebrar como buenos y fervientes Nazarenos, las Bodas de Oro, y hacerlo con esplendidez, pero nos hallamos para ello supeditados al efectivo disponible y éste desgraciadamente no es suficiente.

Per donar compliment a allò que s'havia acordat al' Assemblea General, a la Junta Directiva del dia 28, es llegí l'escrit preparat per adreçar als associats relatiu a la subscripció voluntària. Al text de l'escrit, s'acordà afegir una butlleta en la qual l'associat indiqués, de manera anònima o nominal, la xifra que aportaria.

Seguint l'exemple del Consiliari, els restants 11 membres de la Junta Directiva feren globalment una contribució de 410 ptes. En aportacions individuals que anaren de les 25 a les 100 ptes. Altre tant feren els 15 directius dels socors mutus que aportaren 25 ptes. cadascun d'ells, tret del President Sr. Ricardo Forés Ollé que n'aportà 150, donant tot plegat la xifra de 500 ptes. Aquesta aportació fou comunicada a la Junta de la Germandat per mitjà d'un escrit datat el 4 de novembre de 1952, en el qual diuen que:

... los componentes de la junta Directiva de este Montepío, espontáneamente en su junta Directiva del día 30 del pasado mes de Septiembre, acordaron contribuir PARTICULARMENTE, en la subscripción abierta por el Muy Ilustre Dr. Adolfo

Pascual, en la cantidad de QUINIENTAS PESETAS.

És de remarcar l'oficialitat existent entre ambdues Juntes directives. A l'escrit esmentat, la Junta de la Germandat contestava amb un altre el dia 15 següent en el qual, entre d'altres, deien:

Tal gesto ha causado excelente impresión constando en acta y acordándose testimoniarles el agradecimiento de esta Directiva.

A partir del mes de desembre començaren a materialitzar-se les aportacions dels associats. En total n'hi ha comptabilitzades 222 que totalitzen un import de 4.158 ptes. Les aportacions són de diferents quantitats que van d'1 pta. (dues aportacions) fins a les 500 ptes. (una). Les aportacions majoritàries són les de 5 (vuitanta-vuit) i les de 10 ptes. (cinquanta-quatre), (d'altres: una de 13, 20, 26, 75 i 150 ptes.; dues de 2,50 i 200 ptes.; quatre de 3 i 100 ptes.; cinc de 2 ptes.; onze de 15 ptes.; dotze de 50 ptes. i trenta-dues de 25 ptes.).

Les dates de les aportacions van des del 12 de novembre de 1952 fins e130 d'abril de 1953. A aquestes aportacions, el mes de gener de 1954, s'afegí un donatiu de 500 ptes. de l'Ajuntament. Per contribuir a la recaptació, es buscà una altra font d'ingressos atípica. En el decurs de la Junta Directiva que tingué lloc el dia 28 d'octubre, a la qual ja he fet esment anteriorment, s'acordà fer participacions de la rifa de Nadal pel tal d'incrementar els ingressos destinats a les noces d'or. L'acord comissionà als Srs. Ramon Pascual Alva i Salvador Vidal Garriga, a fi que realitzessin gestions amb entitats bancàries per aconseguir l'avançament de l'import necessari per a l'adquisició dels dècims.

Les primeres gestions fetes amb el Banc Central no prosperaren, motiu pel qual s'acordà sol·licitar-ho al Banc Mercantil, petició que es formulà el dia 10 de desembre. L'import a demanar era de 5.000 ptes. corresponents a 25 dècims, per confeccionar 1.000 participacions de 5 ptes. per les quals se'n cobriren 6. El número adquirit fou el 24.826 el qual resultà premiat amb el reintegrament per coincidir la darrera xifra amb la del primer premi (25.766). El Sr. Rafel Clotet Espinach quedà encarregat de trobar un anunciant per cobrir les despeses d'impressió de les butlletes. L'anunciant fou *Talleres Femac SA* de Tarragona, dedicats a la indústria naval, que aportaren un donatiu de 200 ptes. a canvi de figurar al dors de les participacions. La Germandat acordà obsequiar-los amb 2 participacions.

Finalment, pel repartiment i cobrament, s'acordà cedir al cobrador de la Germandat ("*l'andador*") 0,10 ptes. per cada participació venuda.

La liquidació final efectuada e120 de desembre reflectia un saldo de beneficis de 959,70 ptes. Com a ingressos figuren 6.000 ptes. corresponents als 10 talonaris de 100 participacions cadascun i 200 ptes. com a donatiu per a la confecció dels talonaris. Com a despeses, hi ha les 5.000 ptes. per l'adquisició dels dècims; 9 ptes. com a comissió i despeses de lliurament a favor del Banc Mercantil i altres 6,30 com a drets de custòdia i pòlisses; 125 ptes. com a pagament de la factura de *Torres-Virgili* per la confecció de les participacions i 100 ptes. com a comissió pagada al cobrador de la Germandat.

D'acord amb un full encapçalat amb el títol "*Cuenta Bodas de Oro*" els ingressos haguts, entre beneficis de la rifa de Nadal i donatius, foren de 6.597,70 ptes. (com a despesa hi figuren 30 ptes. per 5 participacions de la rifa a la Germandat). No he trobat un balanç on es recullin tots els ingressos i despeses haguts en l'organització del 50è aniversari. Les despeses estan comptabilitzades de diferents maneres, algunes formant part d'una factura amb d'altres conceptes, altres en bloc. Les més disperses poden ser les relatives a treballs d'impremta ([veieu l'annex adjunt](#)).

El 31 d'octubre del 1952 es factura a la Germandat 62 ptes. per la confecció de 550 circulars "*Bodas de Oro*", juntament amb les convocatòries i estat de comptes. La circular possiblement sigui l'escrit en què es feia una crida als associats a assistir al' Assemblea General ja que, amb data 29 de novembre i pel mateix import, tenim la confecció de 500 exemplars de "*circulares con boletín*", concepte referit, presumiblement, a la comunicació als associats de l'acord de l'Assemblea General i la butlleta de la subscripció voluntària.

Com he esmentat a l'hora de parlar dels actes del dimarts Sant, es feu una tirada especial

d'estampes confeccionades per *Torres-Virgili* per les quals es pagaren 150 ptes. Quant al balanç del concert, com ja he comentat anteriorment, aquest fou negatiu. D'acord amb el full "*Concierto Sacro*" que recull els ingressos i les despeses haguts per aquest concepte, s'ingressaren 4.322,00 ptes. mentre que com a despeses es comptabilitzaren 8.945,80 a les quals caldria afegir les 243,43 ptes. pagades pel concepte d'impostos a protecció de menors.

Els assentaments que figuren a les despeses són de diversa índole. Així per exemple la Societat General d'Autors cobrà "*... a cambio del derecho que le concedemos a usar el repertorio de nuestros administrados ...*" la quantitat de 235,30 ptes. El lloguer d'un piano (350,00), el seu trasllat (200,00) i el posterior afinament (50,00), suposaren una despesa de 600,00 ptes. El lloguer del *Salón Moderno* (1.000,00), els jornals de descarregar cadires i el seu transport (132,00), el transport dels faristols i caixes de música emprats per l'orquestra (25,00), pels serveis d'un lampista (35,00) i l'ús de la maquinària i jornals del maquinista (175,00), és pagaren 1.367,00 ptes. Finalment, per bombons es pagaren 50 ptes. L'orquestra percebé per la seva actuació 2.000 ptes., el seu desplaçament en autobús costà 2.100 ptes. (*Autocares San Pancracio*) i per l'àpat que prengueren a l'Hotel París es pagaren 2.025 ptes. (45 menús).

La publicitat duta a terme costà 511,30 ptes. repartida de la següent manera: 74,50 ptes. pels anuncis al Diari dels dies 28 i 29 sobre la posada a la venda de les entrades; 182,30 ptes. per l'anunci a doble columna del dia 29 i 254,50 ptes. per la publicitat radiofònica dels dies 22 a 30.

La confecció dels programes del concert fets a l'impremta R. Gabriel, costaren 314 ptes. No he localitzat cap factura, comprovant o relació en la qual hi figurei el cost del cartell anunciador. Un altre apartat dins de les despeses és el derivat dels actes religiosos organitzats per la Germandat a l'església de Sant Francesc, la majoria de les quals eren habituals de cada any. Diferents oradors dels rosaris i viacrucis de Quaresma perceberen "*en concepto de limosna del Via-crucis predicado*", 75 ptes. per funció.

Luis Roig Vidal presentà el 13 d'abril, per la participació de la seva capella musical als esmentats actes, una factura per un import de 905 ptes. El detall d'aquella és el següent:

Febrero de 1953

- *Día 22 Miserere (armonio y voces) 20 ptas.*

Marzo de 1953

- *Días 1, 8, 15, 19, 22 y 29 Misereres (armonio y voces) 120 ptas.*

Marzo de 1953

- *Día 31 Martes Santo - Función Via-crucis y Miserere (voces y orquesta) ... 565 ptas.*

Abril de 1953

- *Día 12 Oficio Bodas de Oro de la Hermandad (voces y quinteto) 200 ptas.*

El rector de l'església de Sant Francesc, Mossèn Claudio, per l'ofici solemne d'acció de gràcies dut a terme el 12 d'abril amb motiu de les noces d'or va percebre 250 ptes. i altres 12 ptes. per la missa de rèquiem que se celebrà el dia 13 en memòria dels germans traspassats al llarg dels 50 anys de la Germandat.

Una altre despesa produïda durant aquell període és la relativa al' arranjament de la fornícula que acull el Sant Crist de la Germandat a l'església de Sant Francesc, una part de la qual anà a càrrec de la Germandat, xifrada en un començament amb 1.500 ptes., i la resta a càrrec de la Secció de Cavallers Portants del Sant Crist. A l'acta del 13 de febrer de 1953 quan es parla d'aquesta qüestió el President de l'esmentada Secció, Sr. Manuel Recasens Montesinos, fa un seguit d'agraïments:

... a los artistas e industriales, que han realizado el proyecto y han ajustado sus presupuestos a un mínimo máximo y alguno con aportaciones materiales o descuentos crecidos como donativo de las Bodas de Oro de la Hermandad.

Socors mutus

La secció de socors mutus, per la seva part i cara als seus associats, va prendre un acord que, com digué el President de la Secció:

... honra al Montepío y da muestras de la hermandad y compañerismo que reina en la sección, ...

L'acord de referència tingué lloc en el decurs de la Junta General Ordinària de la Secció del 22 de març de 1953:

Toma la palabra a continuación el Sr. Forés que propone a la Asamblea que con motivo de las Bodas de Oro de la Real Hermandad, se conceda por única vez y sin que sirva de precedente un donativo de quinientas pesetas a los cinco enfermos de larga duración que tiene el Montepío en esta fecha Esta proposición es aceptada por unanimidad...

D'aquest acord també se'n feu ressò el Diari del 5 d'abril, a la secció "Carnet religiós", dient:

**DONATIVO DEL MONTEPÍO DE LOS
NAZARENOS CON MOTIVO DE SUS BODAS DE ORO**

Con motivo de sus Bodas de Oro fundacionales la junta del Montepío de la Real Hermandad de Jesús Nazareno, ha acordado ofrecer la cantidad de 500 pesetas a los cofrades, afiliados al Montepío que se hallen inválidos.

Qüestions finals

Una de les moltes anècdotes que de ben segur es produïren, pot ser l'escrit lliurat el 24 de febrer de 1953 al Tinent Coronel, cap accidental del regiment d'infanteria Ebre 56 de Tarragona, en el qual es demanava, pel fet de celebrar-se les noces d'or de la Germandat, es concedís permís al soldat Sr. Rafael Clotet Espinach, fins la realització de la processó del divendres Sant. S'esmentava que el soldat formava part de la Junta Directiva i que era membre de la comissió de propaganda i organització dels actes de celebració "*por cuanto son necesarias sus actividades dentro de esta Hermandad de Jesús Nazareno, para el buen desarrollo de los actos proyectados con motivo de las ya citadas Bodas de Oro.*"

Ja per acabar, reproduïxo les paraules del Secretari de la Germandat Sr. Salvador Vidal Garriga, llegides a l'Assemblea General del 7 de juny de 1953, per sí soles prou eloqüents:

Y es que debe hacerse resaltar; no los hechos materiales en sí, que tal celebración haya motivado, sino el hecho moral y espiritual de que la vida de la Hermandad, en estos cincuenta años transcurridos, ha sido a Dios gracias de constante auge y cada vez más fuerte y puja n te, sacándose inmediatamente la consecuencia, de la responsabilidad y obligación moral que tenemos todos, de que esta marcha continuada siga adelante y superándose más y más de año en año, teniendo siempre presentes los fines de la Hermandad de Jesús Nazareno, y contando en primer lugar con la Divina protección de nuestro Titular.

No debemos por tanto limitar el hecho de las Bodas de Oro a los actos de unos días, sino a meditar lo que ha sido la Real Hermandad de Jesús Nazareno, desde su fundación hasta la actualidad y a lo que deseamos y debemos que sea cuando nuestros sucesores celebren el Centenario.

Josep-Lluís GRAS i ALCALDE

ANNEX

Resum ingressos i despeses del 50è aniversari de la Germandat

	ingressos	despeses	saldo
Donatius			
Associats	4.158,00		
Junta Directiva Germandat	510,00		
Junta Directiva del Socors Mutus	500,00		
Ajuntament	500,00		5.668,00
Concert sacre			
Venta entrades	4.322,00		
Societat General d'Autors		235,30	
Lloguer piano, trasllat i afinament		600,00	
Lloguer local, sous operaris i equipament		1.367,00	
Obsequis (bombons)		50,00	
Orquestra, desplaçament i atencions		6.125,00	
Impostos		243,43	
Confecció Programa		314,00	
Publicitat al "Diario Español"		256,80	
Publicitat Radio Tarragona		254,50	-5.124,03
Rifa de Nadal			
Dècims	6.000,00	5.000,00	
5 participacions per a la Germandat		30,00	
Donatiu publicitat	200,00		
Impremta		125,00	
Comissions bancàries		15,30	
Comissió "andador"		100,00	929,70
Impremta			
Circulars "Bodas de Oro"		62,00	
Circulars "Boletín"		62,00	
Estampes Dimarts Sant		150,00	- 274,00
Actes religiosos			
Acompanyament musical dia 12.04.53		200,00	
Ofici acció de gràcies dia 12.04.53		250,00	
Missa de difunts dia 13.04.53		12,00	- 462,00
Altres			
Arranjament fornícula		1.500,00	-1.500,00
TOTALS I SALDO FINAL	16.190,00	16.952,33	-762,33